

ZAGADNIENIA SPOŁECZNO-ZAWODOWE

FELIKS STAŃSKI

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji FAO poświęconej studiom weterynaryjnym

W niniejszym numerze podane są dalsze referaty wygłoszone na Konferencji w dniach 25—29.IV.1960 r.

PROF. BENESCH

PROGRAM STUDIÓW NA UCZELNI WETERYNARYJNEJ W WIEDNIU I SPECJALIZACJA LEKARZY WETERYNARYJNYCH W AUSTRII *)

Dyplom lekarza weterynaryjnego nadaje się absolwentom, którzy ukończyli 9 pełnych semestrów (4 przedkliniczne i 5 klinicznych) i złożyli pr. opisowo 3 Państwowe Egzaminy Weterynaryjne.

Egzaminy

Przedmiotami I państwowego egzaminu są: Fizyka dla studentów weterynarii; Zoologia ogólna; Botanika dla studentów weterynarii; Chemia dla studentów weterynarii; Histologia i Embriologia; Anatomia i Fizjologia.

Przedmiotami II państwowego egzaminu są: Patologia ogólna i Anatomia patologiczna; Parazytologia i choroby pasożytnicze; Farmakologia i toksykologia; Bakteriologia, serologia i higiena zwierząt; Higiena mleka; Higiena i pasze; Higiena mięsa i weterynaryjna kontrola środków spożywczych; Patologia szczegółowa i terapia chorób wewnętrznych; Choroby przeżuwaczy i świń; Agronomia ogólna.

Przedmiotami III państwowego egzaminu są: Hodowla zwierząt i genetyka; Chirurgia i okulistyka; Ortopedia i kucie koni oraz wołów; Weterynaria sądowa; Administracja weterynaryjna i Ochrona zwierząt.

a. Specjalizacja i kształcenie lekarzy weterynaryjnych w różnych dziedzinach: dla studentów i lekarzy weterynaryjnych

Zasadnicze wykształcenie (Choroby Zakaźne, Bakteriologia, Higiena Zwierząt etc) jest włączony w program studiów. Kandydat pragnący otrzymać stałą posadę w Państwowej Służbie Weterynaryjnej jest obowiązany poddać się specjalnemu egzaminowi, który obejmuje ustne i pisemne testy z zakresu następujących przedmiotów: Prawo Konstytucyjne, Prawo Administracyjne, Policja Sanitarno Weterynaryjna i Ochrona Zwierząt, Choroby Zakaźne — część ogólna i szczegółowa — (Bakteriologia i Higiena Zwierząt, Ogólna Patologia i Anatomia Patologiczna, Klinika Chorób Zakaźnych); Higiena Mięsa, Środki Spożywcze Zwierzęcego Pochodzenia; Rzeźnię; Higiena Mleka; Środki Spożywcze Niezwierzęcego Pochodzenia; Pasy i Żywnienie; Toksykologia; Farmakologia i Farmacja; Hodowla Zwierząt; Weterynaria Sądowa.

Raz do roku Uczelnia Weterynaryjna w Wiedniu organizuje specjalny jednomiesięczny kurs w celu przygotowania kandydatów do tych egzaminów.

b. Weterynaryjni Inspektorzy Środków Spożywczych

Zasadnicze przedmioty: Higiena Mięsa; Higiena Mleka; Kontrola Jakości Środków Spożywczych etc)

są objęte normalnym programem studiów. Nie wymaga się specjalnego szkolenia z wyjątkiem bakteriologicznej inspekcji mięsa.

c. Lekarze weterynaryjni pracujący w dziedzinie hodowli zwierząt

Zasadnicze przedmioty: (Hodowla Zwierząt i Genetyka etc) są objęte normalnym programem studiów. Jedyne od kierownictwa stacji inseminacyjnych wymaga się, by przeszli specjalne przeszkolenie w Federalnym Ośrodku Sztucznego Unasienniania w Wels, (Górna Austria).

d. Szkolenie pomocniczego personelu weterynaryjnego

W Austrii, szkolenie pomocniczego personelu do wykonywania obowiązków weterynaryjnych jest nadmierne. Faktycznie, tylko mała ilość tego personelu weterynaryjnego wykonuje obowiązki oglądaczy mięsa w ośrodkach wiejskich i spełnia rolę trychinoskopistów w rzeźniach. Kandydat pragnący zostać oglądaczem musi przejść teoretyczny i praktyczny kurs kilkutygodniowy w publicznej rzeźni i złożyć końcowy egzamin. W Austrii nie szkoli się personelu pomocniczego do wykonywania innych obowiązków weterynaryjnych poza oględzinami mięsa i trichinioskopia.

F. S.

J. M. VAN DE BORN

Dyrektor Departamentu Weterynarii

SZKOLENIE POMOCNICZEJ SŁUŻBY WETERYNARYJNEJ W HOLANDII *)

*) Referat wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji poświęconej studiom weterynaryjnym zorganizowanej przez FAO w Londynie w dniach 25—28.IV.1960 r.

W Holandii trudno sobie wyobrazić by sami lekarze weterynaryjni mogli podjąć pracy związanej z leczeniem zwierząt i oględzinami mięsa. Dlatego też niezbędną okazała się służba pomocnicza zatrudniona w następujących działach:

Sztuczne unasiennianie

W Holandii uważa się za rzecz naturalną, że sztuczne unasiennianie krów jest wykonywane przez techników. Technicy otrzymują odpowiednie przygotowanie w jednym z ośrodków dla zdrowia zwierząt zarówno teoretyczne jak i praktyczne. Tacy inseminatorzy wykonują swoje obowiązki pozostając w służbie zrzeszenia sztucznej inseminacji. Ich praca jest nadzorowana przez lekarzy weterynaryjnych, którzy mają obowiązek przeprowadzania technicznej kontroli danej stacji sztucznego unasienniania.

Początkowo inseminator mógł stosować tylko tzw. metodę „waginalną”. Gdy się później okazało, że metoda rektalna jest lepsza zlecono również inseminatorom wykonywanie tego zabiegu. Stale poucza się inseminatorów, że są oni upoważnieni do unasienniania tylko zdrowych zwierząt. W przypadku

*) Referat wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji poświęconej studiom weterynaryjnym zorganizowanej przez FAO w Londynie w dniach 25—29.IV.1960.

*) Referat wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji poświęconej studiom weterynaryjnym zorganizowanej przez FAO w Londynie w dniach 25—29 kwietnia 1960 r.

jakiegokolwiek nieprawidłowości anatomicznej czy fizjopatologicznej nie wolno im dokonywać sztucznej inseminacji. Inseminatorom nie wolno wykonywać żadnych zabiegów leczniczych. W Holandii pracuje ok. 530 inseminatorów. Wyniki zapładniania (ciąża po pierwszej inseminacji) są zadowalające. Specjalne zarządzenie dotyczące służby weterynaryjnej mówi, że wszelkie prace weterynaryjne mogą być wykonywane jedynie przez lekarzy weterynaryjnych. Zarządzenie to przewiduje kilka wyjątków:

Zorganizowane zwalczanie chorób zwierząt

Kiedy z punktu widzenia zwalczania schorzeń zwierząt zachodzi konieczność zatrudnienia większej ilości osób bez pełnego wykształcenia weterynaryjnego wówczas Dekret Królewski zezwala na ich zaangażowanie w ściśle określonych warunkach.

Tymi możliwościami są.

1. Zwalczanie schorzeń drobiu
2. Tuberkulinizacja zwierząt (wyłącznie zastrzykiwanie tuberkuliny, reakcji odczytywać nie wolno).
3. Pobieranie próbek krwi u bydła dla kontroli brucelozy
4. Szczepienie bydła przeciwko pryszczycy.

Warunki

1. Pomocnicze prace mogą być wykonywane jedynie przez studentów Wydziału Weterynaryjnego, którzy złożyli pomyślnie tzw. pierwszy egzamin dyplomowy.
2. Student musi posiadać zaświadczenie od Dyrektora Służby Weterynaryjnej stwierdzające:
 - a. jaki rodzaj pracy będzie wykonywał,
 - b. okres trwania pracy,
 - c. przy którym lekarzu weterynaryjnym będzie zatrudniony.
3. Lekarz weterynaryjny pod którego kierunkiem i odpowiedzialnością student pracuje musi posiadać zaświadczenie z Narodowego Zrzeszenia Weterynaryjnego stwierdzające, że potrzebna mu jest pomoc.

Drób

Szczepienie przeciwko ospie ptaków i dyfterii może być przeprowadzone przez:

1. właściciela drobiu,
2. wykwalifikowanego selektora drobiu.

Warunki

Szczepionka musi być przez odpowiednie władze zatwierdzona do stosowania i musi być nabyta wyłącznie u miejscowego lekarza weterynaryjnego sprawującego nadzór nad farmą, w której szczepienie ma się wykonać. Również szczepienia przeciwko bronchitis infectiosa u drobiu mogą być przeprowadzone przez właściciela fermy drobiu. Lekarz weterynaryjny ma obowiązek przeprowadzać kontrole tych szczepień.

Oględziny mięsa

Jest niemożliwością, by lekarze weterynaryjni odpowiedzialni za higienę środków spożywczych zwierzęcego pochodzenia (mięsa) mogli przyjąć na siebie wszystkie czynności związane z tymi obowiązkami. Dlatego lekarz posiada do pomocy oglądacza, jednego lub dwóch, posiadających ograniczony zakres działania. Takimi oglądaczami mogą być tylko rzeźnicy o pełnych kwalifikacjach zawodowych, którzy muszą poddać się najpierw egzaminowi z przedmiotów ogólnego wykształcenia a następnie przechodzą kurs w miejskich rzeźniach gdzie otrzymują teoretyczne i praktyczne wykształcenie pod kierunkiem lekarzy weterynaryjnych. Po pomyślnym złożeniu końcowego egzaminu otrzymują oni uprawnienia oglądaczy (inspektorów mięsnych). Ilość inspektorów mięsnych w Holandii wynosi 600 osób. Pracują oni pod bezpośrednią kontrolą lekarzy weterynaryjnych,

którzy są odpowiedzialni za urzędowe badanie mięsa.

Położnictwo weterynaryjne i kastracje

Zabiegi związane z położnictwem weterynaryjnym i kastracjami samców mogą być wykonywane przez osoby nie posiadające pełnych kwalifikacji. W niektórych rejonach Holandii zatrudnia się takie osoby. Posiadają one zezwolenie na pracę wydane przez Dyrektora Służby Weterynaryjnej.

Streszczenie

Ilość osób nie posiadających pełnych kwalifikacji i pracujących w służbie weterynaryjnej jest w Holandii bardzo mała. Zakres ich pracy jest ograniczony przez ustawy i zarządzenia oparte na zasadzie, że odpowiedzialność za usługi weterynaryjne spoczywa w rękach lekarzy weterynaryjnych.

Jako techników weterynaryjnych można zatrudnić: studentów wydziału weterynaryjnego, inspektorów drobiu; stanowiska tych techników są oficjalnie uregulowane.

Można również zatrudnić osoby niekwalifikowane po krótkim przeszkoleniu przy sztucznej inseminacji, lecz jedynie przy stacjach sztucznego unasienniania.

F. S.

J. M. VAN DEN BORN, DR C. ROMIJN
I DR S. R. NUMANS

WYMAGANIA STAWIANE SŁUŻBIE WETERYNARYJNEJ W HOLANDII *)

Od początku XX wieku poglądy naukowe na działalność weterynaryjną znacznie się pogłębiły. Początkowo było powszechnie praktykowanym, że poszczególne lekarze weterynaryjni może wykonywać wszystkie prace weterynaryjne; w miarę powiększania się wiadomości z zakresu weterynarii okazało się, że lekarz weterynaryjny nie jest w stanie sam wykonać wszystkich czynności weterynaryjnych bez pomocy innych osób.

To doprowadziło do pewnego rodzaju specjalizacji weterynaryjnych, wśród których można obecnie wyróżnić w Holandii następujące grupy:

- a) ogólną praktykę weterynaryjną,
- b) pracę w laboratoriach,
- c) oględziny mięsa
- d) administracja weterynaryjna
- e) szkolnictwo

a) Lekarze weterynaryjni zajmujący się praktyką

W pierwszym rzędzie są to lekarze weterynaryjni zajmujący się wolną praktyką, do których zwracają się farmerzy o pomoc w celu leczenia chorych zwierząt, ochrony przed chorobami przez wykonanie szczepień lub udzielanie ogólnych porad w sprawie zdrowia bydła. Lekarz praktyk bierze również udział w ogólnym planie zwalczania schorzeń zwierząt. Poważny udział mają lekarze wet. w zwalczaniu gruźlicy bydła w ramach planu 5-letniego. Przez wykonanie tej pracy i przy pomocy finansowego poparcia władz i organizacji farmerskich a także przy współpracy samych właścicieli bydła było możliwe zupełne zwalczanie w ciągu 5 lat (1 maja, 1956 r.) gruźlicy bydła w Holandii.

Obecnie oczekuje się pomocy lekarzy praktyków przy realizowaniu programu zwalczania brucelozy bydła w Holandii. Należy się spodziewać, że za kilka lat również i ten problem będzie rozwiązany.

Lekarze praktycy zajmują się szczepieniem całej populacji bydła przeciwko pryszczycy. Ponadto

*) Referat wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji poświęconej studiom weterynaryjnym zorganizowanej przez FAO w Londynie w dniach 25-29 kwietnia 1960 r.

zajmują się zwalczaniem innych schorzeń zakaźnych zwierząt jak pomoru, różycy, zapalenia wymion u bydła itd.

W Holandii praktykuje ok. 540 lekarzy weterynaryjnych, w tym ok. 52 zajmuje się małymi zwierzętami. Coraz ważniejszymi stają się zagadnienia związane z zoonozami. Aby móc się uporać z tymi zagadnieniami jest rzeczą ważną, żeby praktykujący lekarze weterynaryjni posiadali dostateczne wiadomości o zoonozach nie tylko w odniesieniu do zwierząt ale by zdawali sobie sprawę z niebezpieczeństwa tych schorzeń dla człowieka i możliwości szerzenia się zoonoz wśród zwierząt.

Inną i nową dziedziną, która się staje coraz ważniejszą dla lekarzy weterynaryjnych jest radioaktywność. Znajomość aspektu weterynaryjnego w zastosowaniu radioaktywności w czasie pokoju i wojny i pewne wiadomości o samej radioaktywności okażą się wkrótce niezbędnymi.

b) Lekarze weterynaryjni pracujący w laboratoriach

W celu zwalczania choroby jest koniecznym wykonać ogólne badania, postawić rozpoznanie, wyprodukować szczepionkę i odpowiednie lekarstwa. Nad tym pracują lekarze weterynaryjni w laboratoriach powołanych przez władze państwowe względnie finansowanych przez prywatny przemysł.

Kontrola państwowa nad tymi pracami spoczywa w rękach lekarzy weterynaryjnych. Kilka pracowni jest bardziej wyspecjalizowanych w pracach rozpoznawczych zaś zatrudnieni w nich lekarze weterynaryjni zajmują się równocześnie zwalczaniem chorób zwierząt.

Około 100 holenderskich lekarzy weterynaryjnych pracuje w dziedzinie badawczej, produkcyjnej i rozpoznawczej w laboratoriach.

c) Lekarze weterynaryjni zajmujący się oględzinami mięsa

Czynności związane z oględzinami mięsa spoczywają w ręku lekarzy weterynaryjnych; badania bakteriologiczne mięsa i produktów mięsa przeprowadzają laboratoria. Jeśli ich nie ma, badania takie przeprowadza się w państwowym instytucie dla zdrowia publicznego.

Badanie bakteriologiczne pomaga lekarzowi przy ocenie mięsa i zapobiega przed dopuszczeniem do spożycia mięsa zakażonego a ponadto jest ono ważne dla rozpoznania schorzeń zwierząt takich jak węglik, salmonelloza, różycyca itd.

W Holandii niemal wszystkie większe miasta posiadają publiczne rzeźnie kierowane przez lekarzy weterynaryjnych; w mniejszych miastach te badania przeprowadzają lekarze weterynaryjni w prywatnych rzeźniach.

W Holandii lekarze wet. dokonują oględzin wszystkich zwierząt poddawanych ubojowi. Mięso przeznaczone na eksport pochodzi z zwierząt poddanych ubojowi w specjalnych rzeźniach eksportowych, w których są zatrudnieni jedynie państwowi lekarze weterynaryjni. Na 1.300 lekarzy weterynaryjnych 300 pracuje na pełnym etacie w rzeźniach. Nieliczna garstka tych lekarzy weterynaryjnych zajmuje się również praktyką. Jest rzeczą zrozumiałą, że lekarze weterynaryjni nie byli by w stanie wykonać wszystkich czynności związanych z oględzinami mięsa osobiście, dlatego mają oni do pomocy po jednym lub więcej inspektorów mięsnych o ściśle określonych kompetencjach.

4. Lekarze weterynaryjni pracujący w administracji

Lekarze weterynaryjni pracujący w prowincjonalnej służbie zdrowia razem z zainteresowanymi organizacjami farmerskimi spełniają przy pomocy lekarzy weterynaryjnych praktykujących ogromną część pracy w dziedzinie zwalczania schorzeń zwierząt.

Pracę tę wykonuje się pod nadzorem Ministerstwa Rolnictwa. Zwalczanie innych schorzeń zwierząt pozostaje pod nadzorem państwowej służby weterynaryjnej.

Nadzór nad wszystkimi wymienionymi czynnościami lekarsko-weterynaryjnymi pozostaje w Holandii w rękach służby weterynaryjnej i służby weterynaryjnego zdrowia publicznego i jest on sprawowany przez lekarzy weterynaryjnych będących w służbie państwowej. W tej służbie pracuje również ok. 100 niekwalifikowanych inspektorów. Ich zadaniem jest przestrzeganie, by zarządzenia weterynaryjne były wykonywane. Służba weterynaryjna ma również za zadanie wydawanie zaświadczeń na eksport i import zwierząt i produktów spożywczych zwierzęcego pochodzenia, przy czym kieruje się względami zdrowia ludzkiego i populacji zwierzęcej, co ma szczególne znaczenie przy imporcie zwierząt do Holandii. Prócz tego do zadań służby wet. należy: utrzymywanie międzynarodowych kontaktów weterynaryjnych, koordynowanie rozporządzeń w obrębie Holandii w interesie tego kraju jak i w interesie międzynarodowym. Utrzymuje się bardzo ścisły kontakt z Office des Epizooties, Food and Agricultural Organization.

5. Lekarze weterynaryjni pracujący w szkolnictwie

Lekarze weterynaryjni pracujący w szkolnictwie otrzymują swe wykształcenie na Wydziale Weterynaryjnym Uniwersytetu w Utrechcie. Tam mogą się oni poświęcić pracy pedagogicznej i naukowej mając do tego celu szereg pracowni naukowych.

Na Wydziale Weterynaryjnym pracuje ok. 70 lekarzy weterynaryjnych. Holandia liczy 11.000.000 mieszkańców; służba weterynaryjna sprawuje nadzór nad 3.204.000 sztuk bydła rozmieszczonego na 201.181 farmach; 2.472.000 sztuk świń na 156.563 farmach, 195.000 koni, 343.000 owiec i 37.797.000 drobiu na 212.698 farmach.

Biorąc pod uwagę różnorodność prac wykonywanych przez lekarzy weterynaryjnych w Holandii i niezmiernie ważne zadania jakie na nich spadają w dziedzinie ekonomicznej i zdrowia publicznego jest rzeczą ważną, by programy studiów obejmowały wszystkie wspomniane dziedziny. Jest również ważnym, by w związku z zmianami ekonomicznymi (np. w związku z dużymi zmianami w produkcji drobiu lub świń albo też w wyniku zmian zagadnień w sektorze zdrowia publicznego), program nauczania mógł dostosować w odpowiedni sposób. Należy mieć na uwadze by młody lekarz weterynaryjny był przygotowany do wykonywania swych zadań w społeczeństwie, by stanowił on nie tylko dobrze wykształconego naukowca, lecz by znał swe miejsce w nim i wiedział jaka odpowiedzialność na nim ciąży. Dobra współpraca pomiędzy Wydziałem Weterynaryjnym i Służbą Weterynaryjną może w znacznym stopniu posłużyć temu celowi.

Studia weterynaryjne w Holandii Ogólne informacje

Studia weterynaryjne odbywają się na Wydziale Weterynaryjnym Państwowego Uniwersytetu w Utrechcie. Jest to jedyny wydział weterynaryjny w Holandii. W celu dopuszczenia na studia kandydat musi się wykazać jednym z następujących dyplomów:

a. Zaświadczenie z sekcji matematycznej średniej szkoły z 5 lub 6-letnim okresem nauczania. Kandydaci otrzymują tzw. „Hogere Burgerschool B diploma”.

b. Dyplom gimnazjalny.

c. Dyplom ukończenia zaocznych kursów uprawniający do rozpoczęcia studiów uniwersyteckich.

e. Dyplom ukończenia średniej szkoły rolniczej.

f. Inny dyplom uprawniający do wstępu na wyższe studia.

Cel

Zadaniem studiów jest dać lekarzom weterynaryjnym ogólne wykształcenie zawodowe. W czasie studiów nie ma specjalizacji w żadnym kierunku dlatego każdy kandydat jest uważany po otrzymaniu dyplomu za ogólnie wykształconego fachowca.

Czas trwania studiów

Czas trwania studiów wynosi co najmniej 6 lat. Zgodnie z ogólnym systemem studiów na uniwersytetach holenderskich student może składać egzaminy w różnym czasie danego roku a nawet indywidualnie dlatego może on zasiadać do egzaminu wówczas o ile uważa, że to będzie z korzyścią dla niego. Z tego względu nie należy do wyjątków, że studenci studiują do 7 lat zanim otrzymają dyplom.

Kwalifikacje

Dyplom lekarza weterynaryjnego „Dierenarzt” uprawnia do:

a. Wykonywania praktyki lekarsko weterynaryjnej, chronionej prawnie przez Akt Weterynaryjny z 1874 roku (ponownie zatwierdzonego w 1954 r.).

b. Zajęcia stanowiska urzędnika lub wyższego urzędnika w państwowej czy prowincjonalnej służbie zdrowia weterynaryjnego lub służbie inspekcji mięsa.

c. Ubieganie się o stopień doktora medycyny weterynaryjnej.

Historyczne uwagi

W 1821 r. powstała Szkoła Weterynaryjna w Utrechcie. Powstała ona wkrótce po okupacji francuskiej, kiedy Belgia i Holandia były nadal jeszcze połączone pod panowaniem króla Williama Pierwszego, który wykazał duże zainteresowanie jej założeniem. Mieściła się ona na skraju miasta, w starym zabudowaniu fabrycznym, z kilkoma akrami ziemi przynależnymi do niego. Ten budynek wraz z zabudowaniami należy nadal jeszcze do Wydziału. W pierwszych latach personel nauczający składał się z 3 profesorów i 3 wykładowców, z tym, że żaden z profesorów nie był lekarzem weterynaryjnym. Na Wydziale studiowało wówczas ok. 20—40 studentów. Fundusze czerpała Szkoła z podatków nakładanych na pogłowie zwierzęce w celu zwalczania schorzeń zakaźnych zwierząt. Większość studentów nie opłacała żadnych opłat, przy czym mieszkała w zabudowaniach Szkoły. Niektórzy z profesorów byli równocześnie zatrudnieni na Wydziale Lekarskim starego Uniwersytetu w Utrechcie. Program studiów obejmował 4 lata, po czym składało się egzamin końcowy.

W międzyczasie zaszło w Szkole dużo zmian, do najważniejszych należy zaliczyć podniesienie wymogów egzaminacyjnych dla nowo wstępujących kandydatów na studia, co miało miejsce w 1900 r. Stawiano wymogi niemal tak wysokie jak dla kandydatów na inne kierunki uniwersyteckie. Zniesiono obowiązek przymusowego mieszkania w Szkole w czasie studiów. W tym czasie personel dydaktyczny składał się z 8 profesorów, 3 wykładowców i 3 młodszych asystentów. Ilość studentów wzrosła do 70 osób. W 1917 r. nastąpiła kolejna reorganizacja zaś Szkoła Weterynaryjna otrzymała status Wyższej Szkoły Weterynaryjnej. W tym czasie personel nauczający Szkoły składał się z 12 profesorów i 2 wykładowców. Personel naukowy powiększono do 50 osób, zaś liczba studentów wzrosła do 200 osób. Wiele katedr uległo również reorganizacji zaś niektóre, jak chirurgia, anatomia patologiczna i klinika dla małych zwierząt otrzymały nowe pomieszczenia.

W 1923 r. powstała myśl, że zarówno ośrodek dla studiów i badań weterynaryjnych jak i Uniwersytet w Utrechcie skorzystają w wyniku ściślejszej współpracy pomiędzy nimi. Aby ten cel osiągnąć Wyższa Szkoła Weterynaryjna miała jedynie wyrazić zgodę na przyłączenie się do Uniwersytetu w charakterze VI Wydziału Uniwersytetu. Cały zawód weterynaryjny w Holandii a w szczególności pracownicy nauko-

wi Szkoły poparli ten wniosek. W 1925 r. zdecydowano się na to połączenie i dziś po upływie 35 lat można powiedzieć, że zawód weterynaryjny jako całość dobrze wyszedł na przyłączeniu do Uniwersytetu. Lekarze weterynaryjni pracujący w służbie państwowej czy miejskiej są na równi traktowani z lekarzami i innymi zawodami. Ponadto pomiędzy katedrami uniwersyteckimi nawiązała się współpraca z korzyścią dla zainteresowanych stron.

W 1960 r. aktualny stan personalny przedstawia się w ten sposób: 15 profesorów, 3 nadzwyczajnych profesorów, 2 docentów i 3 wykładowców. Ponadto w skład kadry naukowej wchodzi ponad 60 starszych i młodszych asystentów, którzy biorą udział w pracach dydaktycznych i badawczych. Liczba studentów wynosi 500 osób.

Kliniczne kształcenie studentów w Utrechcie opiera się na dużej liczbie pacjentów doprowadzonych z okolic Utrechtu, a praktycznie z całej Holandii. Praktyka ambulatoryjna obejmuje obszar o promieniu ok. 15 kilometrów dookoła Utrechtu. Na wspomnianym obszarze całą praktykę weterynaryjną, ochronną i zapobiegawczą wykonuje 5 lekarzy weterynaryjnych, pracujących równocześnie na Wydziale Weterynaryjnym.

Pogłowie zwierzęce obejmuje ok. 14.000 bydła, 1.200—1.500 koni, 20.000 świń i 1.000 owiec. Małe zwierzęta domowe nie podlegają praktyce ambulatoryjnej. Zwierzęta takie leczą się wyłącznie w klinice dla małych zwierząt.

Ilość pacjentów w okresie od września 1958 r. do września 1959 r.

Praktyka ambulatoryjna:

Ilość dziennych wizyt: 12 355.

Ilość wizyt z konieczności: 1.248.

Tuberkulinizacja bydła: 12.814 prób na 601 farmach. Bruceloza: 5.959 prób krwi, 939 szczepień na 235 farmach.

Szczepienia przeciwko pryszczycy 12.074 zwierząt na 579 farmach.

FREKWENCJA W KLINICE DLA DUZYCH ZWIERZĄT (Klinika Chirurgiczna)

Ogólna ilość pacjentów	3.034
Konie	1.151
Krowy	1.429
Swinie	370
Owce, kozy itd.	84
Chirurgia operacyjna	1.766

KATEDRA RENTGENOLOGII

W celach rozpoznawczych	1.752 zwierząt
W celach leczniczych	58 zwierząt
KATEDRA PODKOWNICTWA	
Kucie koni	267
Ortopedyczne kucie bydła	160
Zabiegi na kopycie i raciach	210

KLINIKA CHOROÓB WEWNĘTRZNYCH DLA DUZYCH ZWIERZĄT

Ogólna ilość pacjentów	1.577
Konie	353
Bydło	1.042
Swinie	121
Owce, kozy itd.	61

KLINIKA CHOROÓB POŁOŻNICZYCH

Ogólna ilość chorych	4.541
Małe zwierzęta domowe	1.434
Duże zwierzęta domowe	3.107
W tej ogólnej ilości chorych wyróżnia się:	
Zabiegi ginekologiczne	3.155 (1.159 operacji)
konie i bydło	1.880
świnie, owce i kozy	100
psy i koty	1.175
Zabiegi położnicze	1.386 (243 operacje)
konie i bydło	800
świnie, owce i kozy	327
psy i koty	259
Sztuczne unasienianie bydła	20.500
Sztuczne unasienianie świń	207

KLINIKA DLA MAŁYCH ZWIERZĄT DOMOWYCH

Ogólna ilość chorych	9.328
psów	6.949
kotów	1.578
drób	282
królików	244
gołębi	305
chirurgia operacyjna	689 chorych

ANATOMIA PATOLOGICZNA

Zwierzęta z klinik i instytutów	1.562
Zwierzęta z innych miejsc	977
Badania narządów i nowotworów	1.792

Ilość pracowników na Wydziale weterynaryjnym jest dostateczna dla celów dydaktycznych, codziennych badań i leczenia chorych zwierząt lecz jest zbyt szczupła na szersze prowadzenie badań naukowych.

F. S.

M. ROUSHDY

Asystent Podsekretarz Stanu Min. Roln. Z.R.A.

STUDIA WETERYNARYJNE W ZJEDNOCZONEJ REPUBLICIE ARABSKIEJ *)

Rys historyczny. Szkolnictwo weterynaryjne w Egipcie wiedzie swój początek od roku 1828, kiedy to zaproszono 2 francuskich lekarzy weterynaryjnych do leczenia chorych zwierząt w młynie ryżu w Rashid. Pierwsza szkoła weterynaryjna powstała w Abu. Zaabal w 1829 r., która została w 1837 r. przeniesiona do Shoubra, gdzie pozostała do czasu jej zamknięcia, to jest od 1875 do 1900 roku. Czas trwania nauki w tej szkole wynosił 5 lat.

W 1901 r. utworzono nową uczelnię weterynaryjną, która była związana z Departamentem Zdrowia, należącym wówczas do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Początkowo program studiów obejmował okres 3 lat, ale już w 1905 r. przedłużono go do 4 lat. W 1914 r. Ministerstwo Rolnictwa przejęło kontrolę nad tą uczelnią weterynaryjną. Kandydaci na studia musieli posiadać świadectwa dojrzałości.

W 1921 r. przeniesiono uczelnię weterynaryjną do jej obecnej siedziby w Giza, gdzie wybudowano dla niej specjalne budynki. W 1923 r. Uczelnia Weterynaryjna przeszła pod administrację Ministerstwa Szkolnictwa. W 1935 r. połączono ją z Uniwersytetem w Kairze z Wydziałem Lekarskim, zaś w 1938 r. Uczelnia Weterynaryjna stała się niezależną. W 1946 roku Senat Uniwersytetu nadał Uczelni Weterynaryjnej status Wydziału Weterynaryjnego. Od 1938—1954 r. program studiów do otrzymania tytułu lekarza weterynaryjnego trwał 5 lat.

Status *presens*. W 1954 r. postanowiono podnieść poziom studiów weterynaryjnych w Egipcie, biorąc za wzór programy przyjęte w uczelniach europejskich. Wymagało to wprowadzenia pewnych zmian i poprawek do programu nauczania. Można je streścić następująco:

1. Czas trwania studiów przedłużono do 11 semestrów, ażeby uzyskać więcej czasu na praktyczne szkolenie w zakresie przedmiotów klinicznych.

2. Studenci roku przygotowawczego odbywają swe zajęcia na Wydziale Przyrodniczym zamiast na Weterynaryjnym.

3. Studenci III roku oraz V roku są obowiązani spędzić 2 miesiące na praktyce w pracowniach weterynaryjnych, ośrodkach zdrowia zwierząt i rzeźniach.

4. Do programu zajęć wprowadzono wykłady z ubocznych produktów zwierzęcych i kontroli środków spożywczych.

5. Powołano katedrę i wprowadzono oddzielne wykłady z położnictwa, ginekologii i sztucznej inseminacji.

*) Referat wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji poświęconej studiom weterynaryjnym zorganizowanej przez FAO w Londynie w dniach 25—29.IV.1960 r.

6. Wprowadzono oddzielne wykłady z anatomii patologicznej, które dotychczas traktowano jako część patologii ogólnej.

Program studiów przedstawia się następująco:

Wstępny rok

Fizyka (160 godzin), Chemia (210), Botanika (130), Zoologia (234), Język europejski (104), Ludzkość i Społeczeństwo Arabskie (30).

Pierwszy rok

Anatomia weterynaryjna i embriologia (340), Hodowla zwierząt (105), Histologia (210), Genetyka (105).

Drugi rok

Fizjologia zwierząt (315), Biochemia i chemia żywienia (275), Anatomia weterynaryjna i embriologia (160), Hodowla zwierząt (105).

Trzeci rok

Ogólna patologia weterynaryjna (140), Bakteriologia (160), Parazytologia (145), Kontrola środków spożywczych A (130), Farmakologia (170), Żywnienie Zwierząt (105).

Czwarty rok (końcowy)

Chirurgia i radiologia (220), Medycyna wewnętrzna (160), Anatomia patologiczna (140), Laboratoryjna diagnoza kliniczna (50), Kontrola środków spożywczych B (105), Położnictwo, ginekologia i sztuczne unasiennianie (160), Weterynaria sądowa (115), Higiena weterynaryjna (105) i Zoonozy (50).

Należy zaznaczyć, że wykłady z laboratoryjnej diagnozy klinicznej i zoonoz wprowadzono do programu dopiero w tym roku akademickim. Również dopiero w tym roku oddzielono schorzenia drobiu od schorzeń zakaźnych. Wszystkie przedmioty są wykładane w języku angielskim z wyjątkiem genetyki i hodowli zwierząt, które prowadzi Wydział Rolny w języku arabskim.

Studia podyplomowe

Wydział nadaje trzy różne dyplomy i stopień doktora. Czas trwania studiów dla każdego dyplomu wynosi jeden rok. Dyplomy są następujące:

1. Dyplom tropikalnej medycyny i higieny zwierząt. Obowiązujące wykłady: Parazytologia Zwierząt, Patologia Tropikalnych Schorzeń Zwierząt, Bakteriologia Tropikalnych Schorzeń Zwierząt, Higiena Zwierząt i Tropikalne Schorzenia Zakaźne Zwierząt.

2. Dyplom chirurgii weterynaryjnej. Wykłady: Chirurgia Weterynaryjna, Anatomia Chirurgiczna i Patologia Chirurgiczna.

3. Dyplom kontroli środków spożywczych. Wykłady: Biochemia i Chemia Żywnienia Zwierząt, Kontrola Środków Spożywczych A (oliwa, masło, jaja, konserwy), Kontrola Środków Spożywczych B (mięso zwierzęce, ryb i zwierzęce produkty uboczne), Bakteriologia Środków Spożywczych, Zatrucia Pokarmowe łącznie z Trującymi Roślinami.

4. Stopień doktora otrzymuje się nie wcześniej jak po upływie 3 lat akademickich. W pierwszym roku studiuje się 3 przedmioty, jeden większy i dwa mniejsze. Przy końcu roku odbywa się egzamin z tych przedmiotów. Po pomyślnym złożeniu egzaminów dopuszcza się kandydata do pracy badawczej, która trwa nie krócej jak 2 lata. W tym czasie kandydat opracowuje dysertację w dziedzinie szerszego przedmiotu. Kierunek studiów i tytuł pracy doktorskiej wymagają zatwierdzenia przez Radę Wydziału.

Ilość studentów

Ilość studentów wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat z 265 w 1947 do 720 w 1957. W 1947 r. było 254 mężczyzn, 2 kobiety i 9 studentów z krajów Bliskiego Wscho-

du, podczas gdy w 1957 r. było 600 mężczyzn, 42 kobiety i 78 studentów z krajów Bliskiego Wschodu. W bieżącym roku akademickim studiuje 935 osób i 30 lekarzy przebywa na podyplomowych studiach. Ilość studentów na poszczególnych latach kształtuje się w bieżącym roku w następujący sposób:

Wstępny rok na Wydziale Przyrodniczym	265
I rok na Wydziale Weterynaryjnym	308
II rok na Wydziale Weterynaryjnym	186
III rok na Wydziale Weterynaryjnym	107
IV rok na Wydziale Weterynaryjnym	69
	935

Personel nauczający składa się z 40 osób w tym 8 profesorów zwyczajnych, 12 profesorów nadzwyczajnych i 20 wykładowców. Liczba asystentów wynosi 32. Wszyscy pracują na pełnym etacie.

Plany zmierzające do zwalczania schorzeń zwierząt, publiczne zdrowie, kontrola środków spożywczych, sztuczne unasiennianie, sposoby leczenia różnych schorzeń, stosunek do farmerów i hodowców zwierząt w warunkach wiejskich, rejestracja zwierząt i tym podobne zagadnienia doprowadziły do tego, że w Egipcie lekarze weterynaryjni muszą mieć ośrodek szkoleniowy, w którym mogą się oni przystosować do warunków wiejskich, zwłaszcza jeśli się zważy, iż państwo pokrywa wszystkie koszty i że wszystkie usługi weterynaryjne są bezpłatne. Dlatego też Departament Weterynarii utworzył w marcu 1960 r. taki ośrodek w Sirs El-Layan, Menoufiah, w środkowej części kraju, daleko od miasta, gdzie panują rzeczywiste wiejskie warunki. Personel nauczający składa się z młodych i zdolnych lekarzy we-

terynaryjnych. Czas trwania kursu wynosi 12 tygodni. W tym okresie przypada na kontrolę zdrowia zwierząt i sztuczne unasiennianie 4 tygod. i 4 tygodnie na kliniczne zajęcia; 1 tydzień na schorzenia drobiu, 1 tydzień na zoonozy, 1 tydzień na parazytologię i 1 tydzień na schorzenia zakaźne.

Rozpoznawanie schorzeń i leczenie zwierząt odbywają się w tym ośrodku bezpłatnie. Lekarze weterynaryjni po zakończeniu kursu w Ośrodku są skierowywani do ośrodków zdrowia zwierząt, które są wyposażone w środki lokomocji do obsługi 20.000 sztuk zwierząt i 50.000 drobiu na obszarze 12—16 km², obejmującym ok. 10—15 wsi.

Dziesięć milionów funtów przeznaczono na plan zwany „Projektem Ośrodków Zdrowia Zwierząt”. W związku z tym podzielono cały obszar Egiptu na 329 ośrodków w zależności od wielkości populacji zwierzęcej. Celem tych ośrodków zdrowia zwierząt jest:

1. Zwalczanie epidemii zwierząt
2. Zwalczanie epidemii drobiu
3. Zwalczanie pasożytów zewnętrznych, wewnętrznych i pasożytów krwi.
4. Kontrola płodności
5. Zwalczanie zapalenia wymion
6. Leczenie chorych zwierząt.

Ośrodki Zdrowia Zwierząt są wyposażone we wszystkie niezbędne instrumenta i leki, ponadto posiadają mikroskop i wirówkę do wstępnych badań diagnostycznych. W każdym Ośrodku znajduje się też lodówka do przechowywania szczepionek, surowic i antybiotyków, wóz do transportu i mechaniczny opryskiwacz przeciwko zewnętrznym pasożytom, głównie przeciwko kleszczom.

F. S.

Z ZAGRANICZNEJ WETERYNARII

REMIGIUSZ FITKO

Warszawa

Profesor Hans Selye i jego laboratorium

Zycie i praca wybitnych uczonych o głośnych nazwiskach mogą być niekiedy pouczającym przykładem dla wielu początkujących pracowników nauki. Dlatego też, kiedy dzięki staraniom władz uczelni miałem sposobność odbycia jednorocznego stażu za granicą na koszt Fundacji Rockefellera — wybrałem pracownię prof. Selyego w Montrealu. Wrażeniami z pobytu w tym słynnym Instytucie chciałbym się podzielić na łamach naszego miesięcznika. Będzie to stanowiło poniekąd wprowadzenie do dalszych zamierzonych przeze mnie artykułów o teorii stressu i jej zastosowaniu w medycynie weterynaryjnej.

Prof. Hans Selye jest dyrektorem Instytutu Medycyny i Chirurgii Doświadczalnej Uniwersytetu w Montrealu w Kanadzie. Selye znany jest szeroko wśród biologów i lekarzy i ceniony na całym świecie jako wysoce utalentowany badacz i uczonec. Jest on twórcą „teorii stressu” lub „ogólnego zespołu przystosowania”. Dzięki imponującym osiągnięciom naukowym Selye zyskał wśród swych zwolenników miano „Einsteina medycyny” i jest uważany za jednego z najbardziej wybitnych ludzi naszych czasów. Jego teoria uważana jest wśród wielu naukowców za jedną z najbardziej rewelacyjnych koncepcji z zakresu biologii i medycyny. Selye jest członkiem rzeczywistym lub honorowym wielu towarzystw naukowych na całym świecie i posiada około 70 różnych stopni i tytułów przyznanych mu przez uniwersytety, akademie i towarzystwa naukowe. Jest również wielokrotnie wysuwany kandydatem do nagrody Nobla.

Selye urodził się w 1907 r. w Wiedniu. Jest z pochodzenia Węgrem. Ojciec jego i dziad byli leka-

rzami. Matka pochodziła z zamożnej rodziny austriackiej. Selye otrzymał w domu staranne wychowanie. Maturę uzyskał mając lat 16. Pod wyraźnym wpływem tradycji rodzinnych rozpoczął studia medyczne i chemiczne w Pradze. Dalsze studia odbył w Paryżu i Rzymie, już wówczas wyróżniając się nieprzeciętnymi zdolnościami, żywą inteligencją i uporem badacza. Dyplom lekarza otrzymał na uniwersytecie niemieckim w Pradze mając 22 lata a w dwa lata później — na tym samym uniwersytecie otrzymał stopień doktorski. Po odbyciu studiów w kilku ośrodkach naukowych w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie, mając 25 lat, otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego w Zakładzie Histologii Uniwersytetu Mc Gilla w Montrealu, a następnie podobne stanowisko w Zakładzie Biochemii tegoż Uniwersytetu. W kierowanych przez siebie Zakładach rozpoczął Selye intensywne badania nad „zespołem niespecyficznego objawów” chorób. Badania te doprowadziły do ogłoszenia w latach 1936—38 pierwszych publikacji na temat stressu i zespołu przystosowania.

Z chwilą ukończenia budowy, ufundowanego przez społeczeństwo kanadyjskie pochodzenia francuskiego, pięknie położonego na stokach góry Mont Royal, Uniwersytetu w Montrealu w 1945 r., zaproponowano Selyemu objęcie stanowiska dyrektora Instytutu Medycyny i Chirurgii Doświadczalnej powołanego do życia w ramach wydziału lekarskiego. Ponieważ stworzone tam warunki pracy odpowiadały w zupełności ambitnym planom Selyego, przyjął to stanowisko z tytułem profesora zwyczajnego wydziału lekarskiego.